

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

AZ ERDÉLYI MAGYARSÁG FOGYATKOZÁSA A 2021. ÉVI ROMÁNIAI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN

KUTATÁSI GYORSJELENTÉS

FELELŐSSÉGGEL ÉS HŰSÉGGEL

Kiadja a Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Felelős kiadó

Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

BUDAPEST, 2023

Minden jog fenntartva ©

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
Összefoglaló.....	4
I. Bevezető.....	6
II. Románia teljes és magyar nemzetiségű népességének változása	6
III. Népességcsökkenés 2011 és 2021 között területi bontásban	8
IV. A 2021-es népszámlálás eredményei megyei szintű bontásban.....	10
V. Melléklet: Számítások korrigált adatokkal	14

Összefoglaló

Romániában legutóbb 2022-ben zajlott népszámlálás, melyen a 2021-es évre vonatkozó adatokat gyűjtötték. Az adatok feldolgozása és közzététele jelenleg is zajlik. Már elérhető a nemzetiségekre vonatkozó országos és megyei népességadat, valamint a községenkénti teljes népességadat. Gyorsjelentésünkben ezeket az adatokat dolgoztuk fel.

Összességében elmondható, hogy mind a romániai magyar népesség száma, mind a magyarság teljes népességen belüli aránya az elmúlt 30 év tendenciáinál is meredekebben csökkent 2011 és 2021 között.

A romániai népszámlálások 2001 óta népességcsökkenésről tudósítanak, és 2021-es adatfelvétel sem tükröz más trendet. Az 1992-ben 22.810.035 fős ország népessége 2021-re 19.053.815 főre csökkent. A romániai magyarság 1992-es 1.624.959 fős közössége 2021-re 1.002.151 főre zsugorodott.

A romániai magyar közösség zsugorodása jelentősen felgyorsult 2011 óta. Lélekszáma már 1992-től rendre kétszeres mértékben csökkent a teljes népességhez képest. E folyamat 2011 és 2021 között azonban megugrott: a teljes népesség száma 5,3%-kal csökkent, míg a magyarság több mint háromszoros mértékben (18,4%-kal).

A magyar többségű községek népessége is jelentősen csökkent. Székelyföld és más magyar többségű térségek teljes népességének fogyási aránya ugyan nagyjából megegyezik az országos értékekkel, de a Székelyföldön kívüli magyar többségű községeknek nagyobb hányadában csökkent a népesség (77%), mint az erdélyi községek esetében általában (72%).

A magyar lélekszám 10.000 fős léptékű csökkenése a magasabb magyarságarányú és a szórványmagyarság által lakott erdélyi megyékben egyaránt előfordul. A csökkenés Maros megyében volt a legnagyobb (több mint 35.000 fő), de Bihar, Hargita és Kolozs megyében is meghaladta a 25.000 főt, Temes, Arad, Brassó, Szatmár és Kovászna megyében pedig a 10.000 főt. (Talán a csángó magyar identitás erősödése is hozzájárult ahhoz, hogy Bákó megyében ellenben 353 fővel nőtt a magyarok száma.)

A magyar népesség minden erdélyi megyében meredekebben csökkent, mint a teljes népesség. A székelyföldi megyékben a magas magyarságarány miatt ez a különbség kisebb mértékű.

A magyarság népességaránya is csökkent. Az országon belüli arány 0,5 százalékponttal 6,0%-ra csökkent 2011 és 2021 között. Az Erdélyen belüli arány még meredekebben süllyedt: 2,5 százalékponttal 15,4%-ra.

A 2011-ben 20% feletti magyar lakosságarányú megyékben legalább 3 százalékponttal csökkent a magyarság aránya (Hargita, Kovászna, Maros, Szatmár, Bihar, Szilággy). A többségében magyar Kovászna megyében pedig csaknem 5 százalékponttal. Szilággy megye magyar népességaránya így 2021-re 20% alá esett. 3 százalékpont feletti csökkenés volt a Kolozsvár központú Kolozs megyében is.

Az utóbbi két népszámlálás nemzetiségi adatainak hitelességét rontja a nemzetiségüket be nem vallók magas száma. 2021-ben az össznépesség 13%-a nem vallotta be nemzetiségét, ami már több mint kétszerese a 2011-es értéknek (6,15%). E jelenség a térség más népszámlásai során is előfordult már (ld. Magyarország és Szlovákia), a háttérben módszertani (pl. a lekérdezés hiányosságai; bizonyos, nemzetiségi változót nem tartalmazó adatok átemelése más adatbázisokból) és társadalmi értékrendi (pl. nemzeti identitás halványulása) változás egyaránt állhat. A helyzet miatt érdemes korrigált adatokkal is számolni, azaz megnövelni az egyes nemzeti közösségek lélekszámát a nemzetiségüket be nem vallók arányosított számával (az ismert nemzetiségi arányok alapján). E korrigált adatokkal számolva is az mutatható ki, hogy a magyarság lélekszáma 2011 és 2021 között több mint kétszer nagyobb mértékben csökkent (12%), mint Románia összlakossága, vagy a romániai románok, vagy a romániai nem magyar nemzetiségűek (egyenként 5% körül).

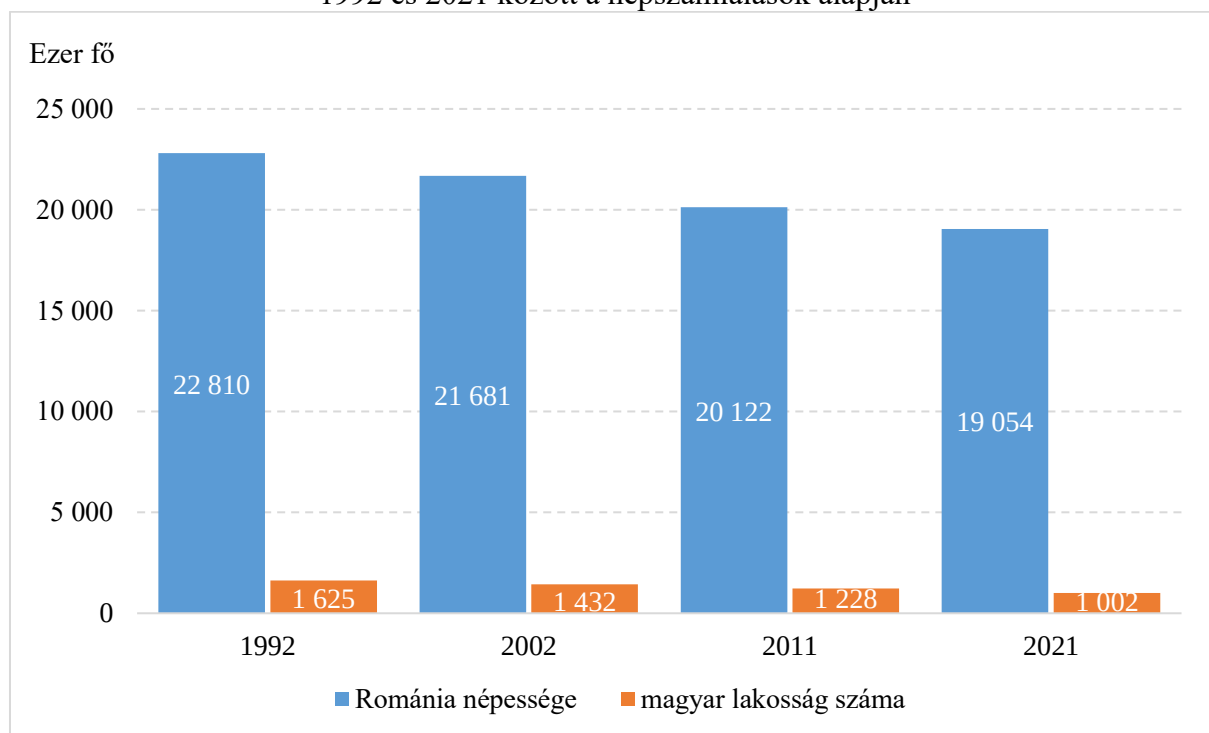
A 2021-es népszámlálás adataiban meglepő a magyarság zsugorodásának mértéke, felgyorsulása. A lélekszám és népességarány csökkenése önmagában nem jelent fordulatot, ez várható volt. Ezt a közösséget ugyanis nem csak a Közép-Európában általános, mára kedvezőtlené vált természetes népszaporodási mutatók sújtják, hanem a '80-as évek végi, '90-es évek eleji menekülthullámok óta folyamatosan jelentős elvándorlás is. Mindez egy előregedő korösszetételhez vezetett, ami csak fokozza a népességcsökkenést. A 2021-es népszámlálás adatai azonban sajnos a korábban előrejelzettnél (PÉTI et al. 2020) is jóval kedvezőtlenebb értékeket mutatnak.

I. Bevezető

Romániában, összhangban az Európai Unió többi tagországával, a 2021-es évre vonatkozóan tartottak legutóbb népszámlálást. Gyorselemzésünkben az elmúlt 30 év népszámlálási adatait elemeztük, különös figyelmet fordítva a magyar nemzetiségű lakosság létszámának és az ország teljes népességéhez viszonyított arányának változására. Területi bontás szerint Erdély és Székelyföld, valamint a 2011-es adatok szerinti abszolút és relatív magyar többségű községek vizsgálata volt kutatásunk fókusza.

II. Románia teljes és magyar nemzetiségű népességének változása

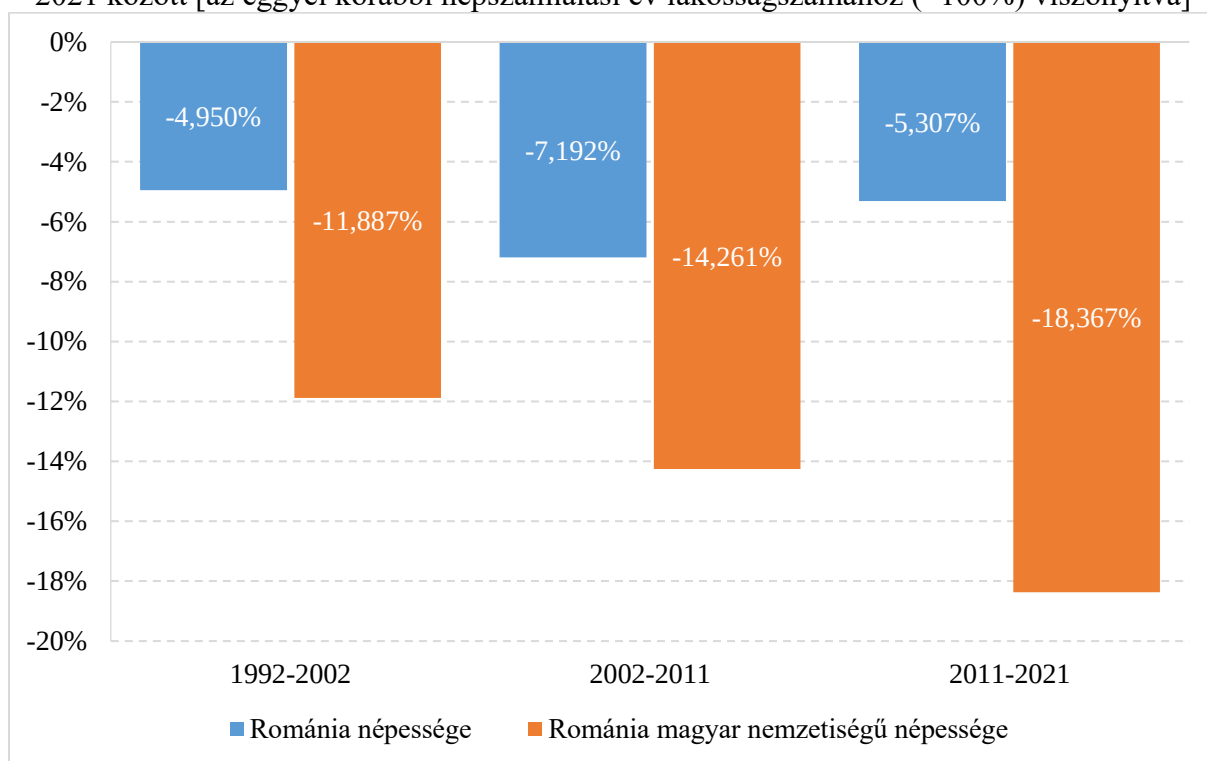
1. ábra: Románia teljes népességszámának és a magyar nemzetiségűek számának változása 1992 és 2021 között a népszámlálások alapján

Forrás: Institutul Național de Statistică

Romániában 1992 óta folyamatosan csökken a népesség. 1992-ben 22.810.035 fő volt az ország lakosainak száma, 2021-re 19.053.815 főre csökkent. A magukat a népszámláláson magyar nemzetiségűnek vallók száma is jelentősen lecsökkent: 1992-ben még 1.624.959 fő vallotta magát magyar nemzetiségűnek, míg 2021-ben már csupán 1.002.151 fő.

2. ábra: Románia teljes és magyar nemzetiségű népességének változása láncindex 1992 és 2021 között [az egyvel korábbi népszámlálási év lakosságszámához (=100%) viszonyítva]

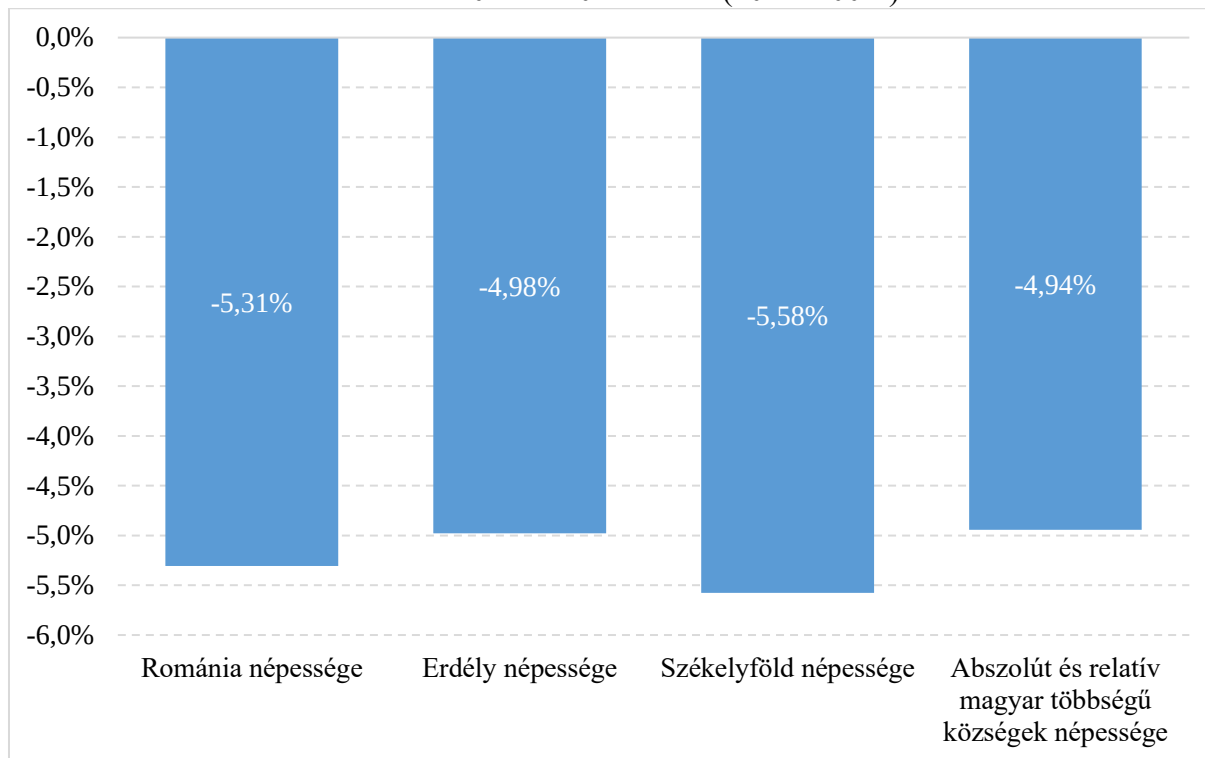

Forrás: Institutul Național de Statistică

Románia népessége 1992 és 2021 között folyamatosan csökkent, azonban a népességfogyás üteme nem volt egyenletes. 1992 és 2002 között a lakosság 4,95%-kal csökkent, 2002 és 2011 között 7,19%-kal, míg 2011 és 2021 között 5,31%-kal. Azok száma, akik magyar nemzetiségűnek vallották magukat, 1992 és 2002 között 11,98%-kal, 2002 és 2011 között 14,26%-kal, míg 2011 és 2021 között 18,37%-kal csökkent. Itt azonban a tényleges demográfiai változásokon kívül figyelembe kell venni azt is, hogy jelentős mértékben növekedett a népszámláláson azon válaszadók aránya, akik nem nyilatkoztak a nemzetiségükről.

III. Népeségcsökkenés 2011 és 2021 között területi bontásban

3. ábra: Románia, Erdély, Székelyföld és a magyar többségű községek népességének változása 2011 és 2021 között (2011=100%)

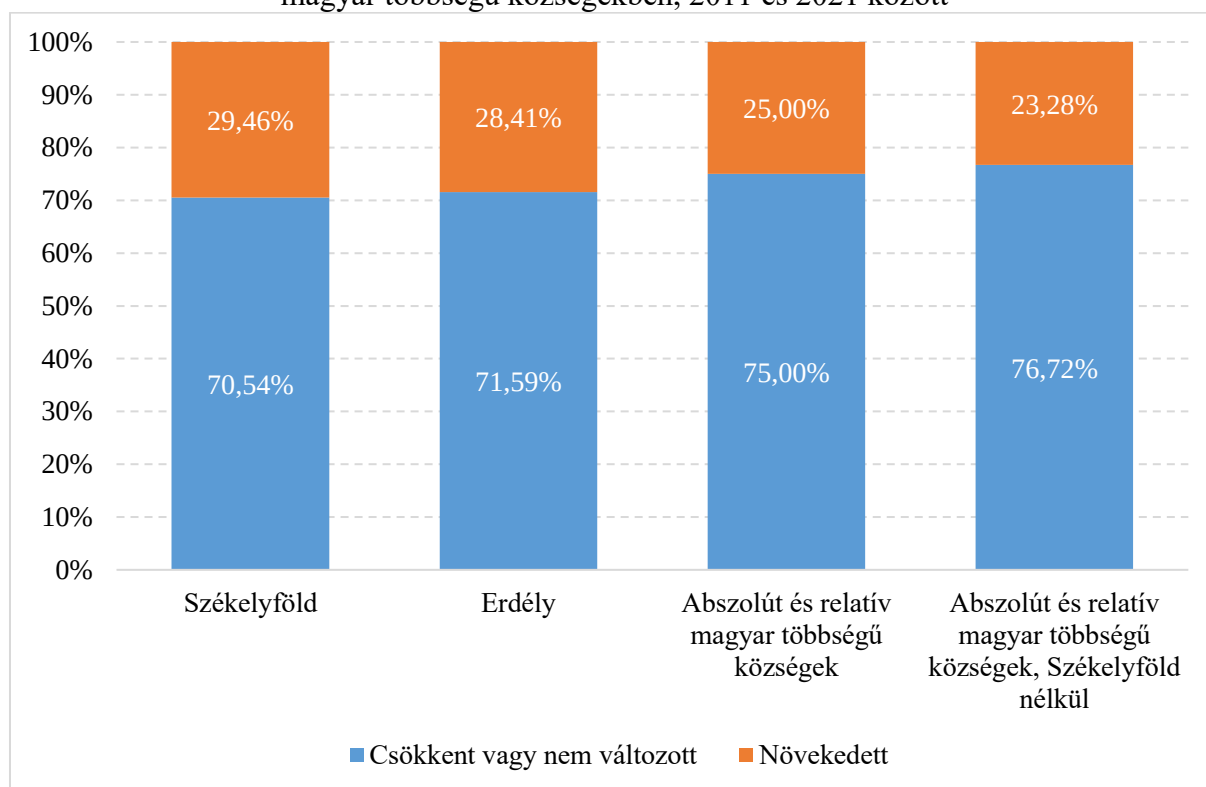
Forrás: Institutul Național de Statistică

2011 és 2021 között Románia népessége 5,31%-kal csökkent. Az Erdélyt alkotó 16 megye¹ népessége a teljes romániai népességfogyásnál kisebb mértékben, azonban a 2 székelyföldi megye² népessége az országos átlagnál nagyobb mértékben fogyott. A vizsgált területek közül ugyanakkor a magyar abszolút és relatív többségű területeken volt a legkisebb mértékű (4,94%-os) a népességfogyás.

¹ Hargita megye, Kovászna megye, Maros megye, Szatmár megye, Bihar megye, Szilágy megye, Kolozs megye, Arad megye, Brassó megye, Máramaros megye, Temes megye, Beszterce-Naszód megye, Fehér megye, Hunyad megye, Szeben megye, Krassó-Szörény megye,

² Hargita megye, Kovászna megye

4. ábra: Népesség változása községi szinten, Székelyföldön³, Erdélyben⁴, illetve a 2011-ben magyar többségű községekben, 2011 és 2021 között

Forrás: Institutul Național de Statistică

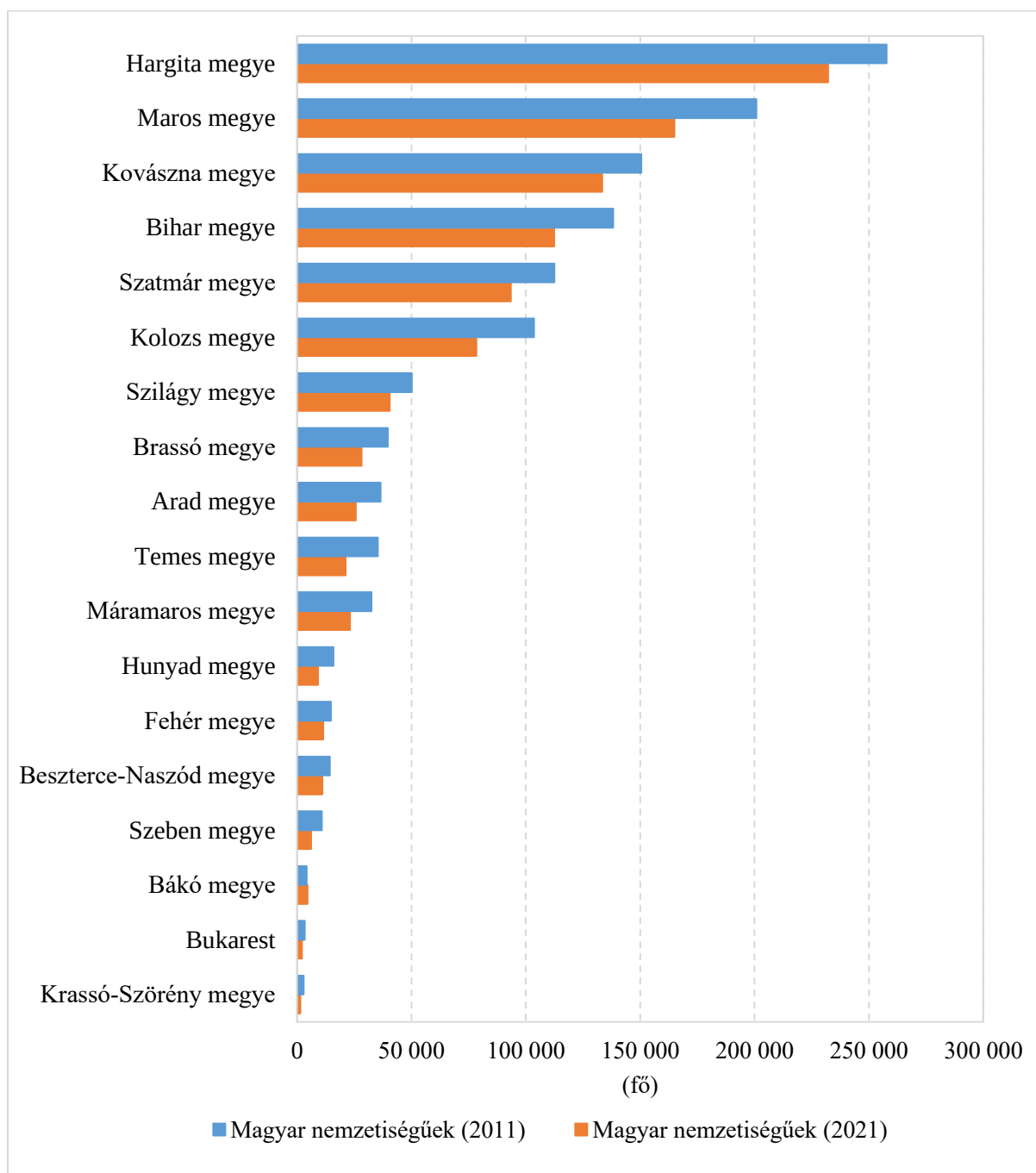
Székelyföldön a községek közel 71%-ában csökkent vagy stagnált a lakosság száma 2011 és 2021 között, míg 29%-ukban népességnövekedés volt mérhető. Erdély esetében hasonló az arány, a községek 72%-ában csökkent vagy stagnált és 28%-ában nőtt a népesség. A magyar abszolút és relatív többségű községek 75%-ában csökkent a népesség száma és 25%-ában növekedett.

³ Hargita és Kovászna megye összes községe

⁴ Hargita megye, Kovászna megye, Maros megye, Szatmár megye, Bihar megye, Szilágy megye, Kolozs megye, Arad megye, Brassó megye, Maramaros megye, Temes megye, Beszterce-Naszód megye, Fehér megye, Hunyad megye, Szeben megye, Krassó-Szörény megye

IV. A 2021-es népszámlálás eredményei megyei szintű bontásban

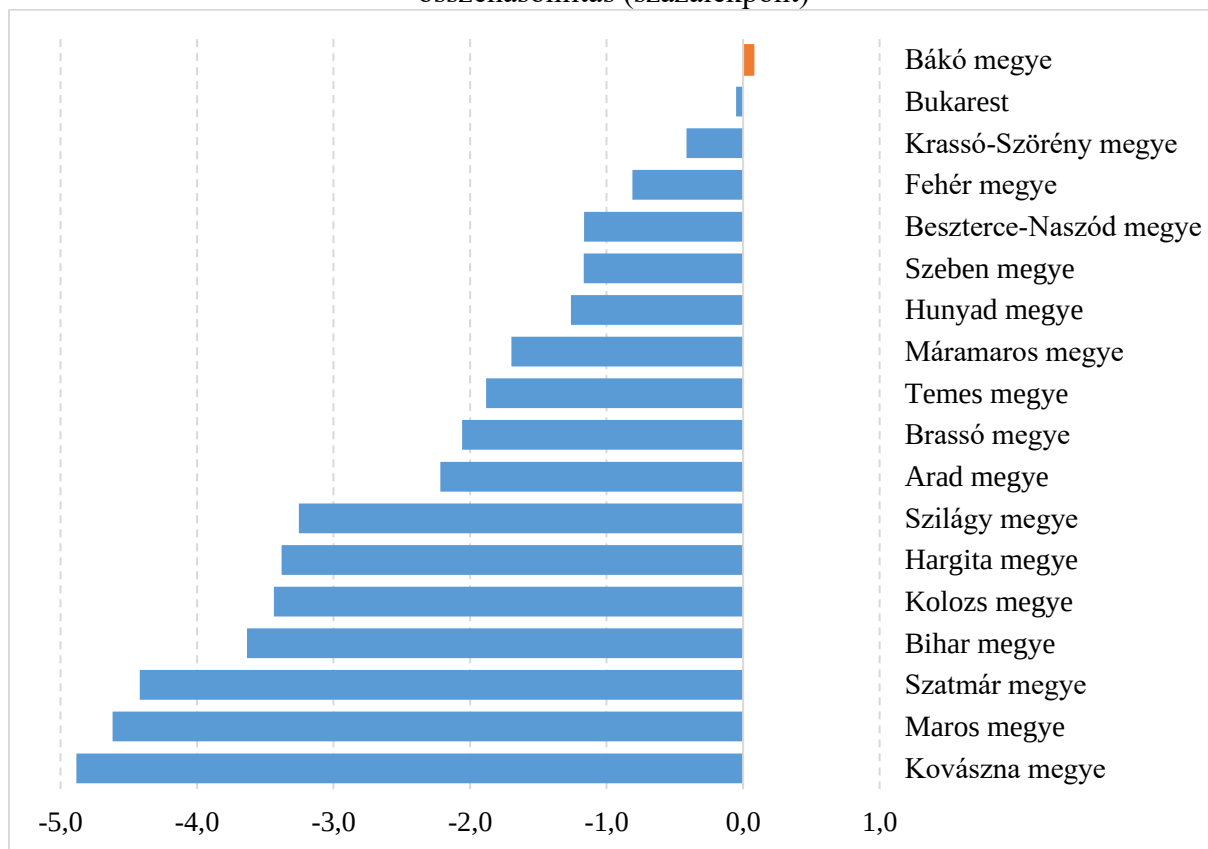
5. ábra: Magyar nemzetiségű lakosság száma 2011-ben és 2021-ben Romániában, megyei bontásban (fő)

Forrás: Institutul Național de Statistică

A magyar nemzetiségűként nyilatkozók száma 2011-ről 2021-re Bákó megye kivételével minden jelentősebb számú magyar népességgel rendelkező megyében csökkent. A legnagyobb csökkenést Maros megye könyvelheti el: itt tíz év alatt több mint 35.000 fővel csökkent a magukat magyarnak vallók száma. Maros megyén kívül három másik megyében (Bihar, Hargita, Kolozs) is jelentős, 25.000 főt meghaladó mértékben csökkent a magyarság. 10.000 főt meghaladó csökkenés volt továbbá Temes, Arad, Brassó, Szatmár és Kovászna megyében is. Bákó megyében ugyanakkor 2021-ben 353 fővel több magyar nemzetiségű élt, mint 2011-ben.

6.a ábra: A magyar népesség arányának változása Romániában 2011 és 2021 között, megyei összehasonlítás (százalékpont)

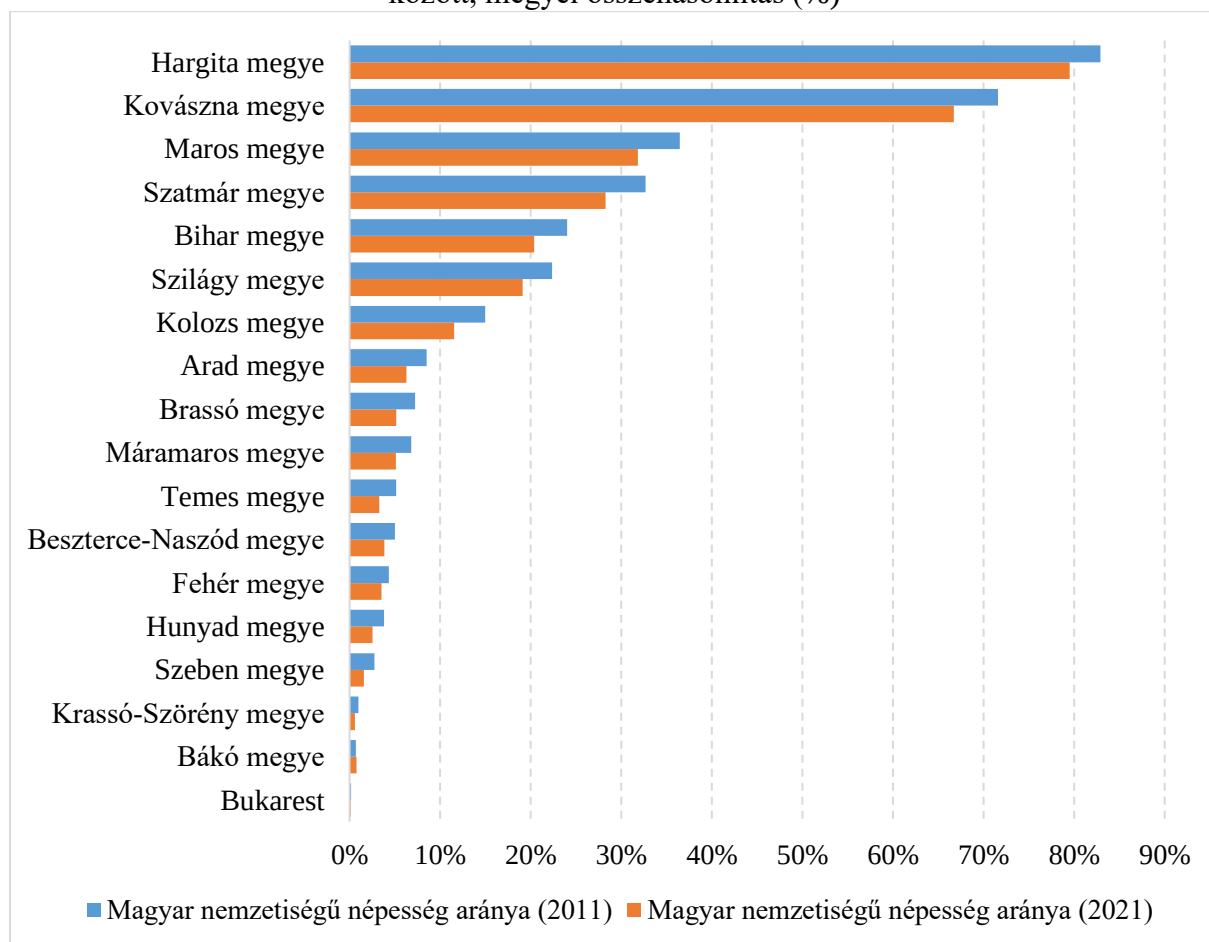

Forrás: Institutul Național de Statistică

A hivatalos nemzetiségi adatok alapján 2011 és 2021 között az összes erdélyi megyében csökkent a magyarság teljes népességen belüli aránya, Erdély egészében 2,5 százalékponttal. Sajnálatos módon ezt az átlagos csökkenést a hét jelentős (10% feletti) arányú magyarsággal rendelkező megye mindegyikében meghaladta a magyarság aránycsökkenése: Hargita megyében -3,38 százalékpont, Kovászna megyében -4,88 százalékpont, Maros megyében -4,88 százalékpont, Szatmár megyében -4,42 százalékpont, Bihar megyében -3,63

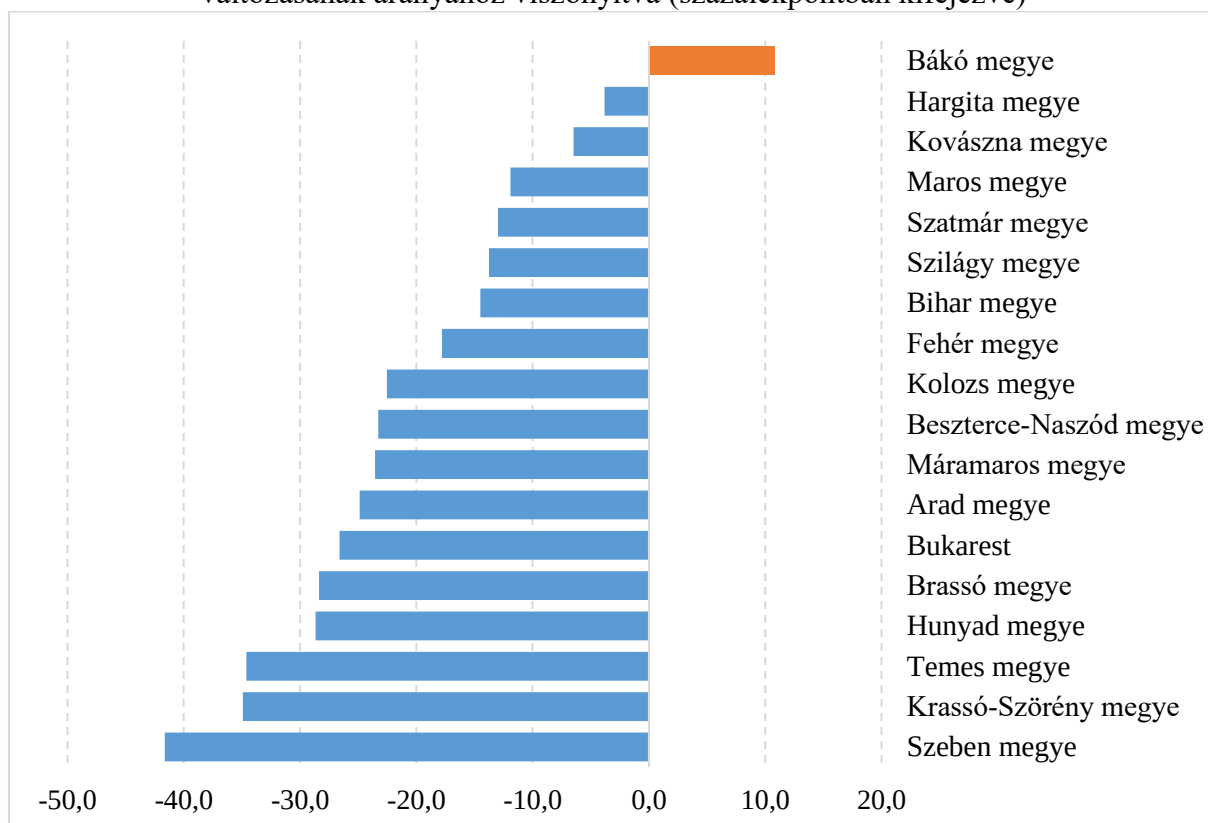
százalékpont, Szilágy megyében -3,25 százalékpont, Kolozs megyében -3,44 százalékpont volt. A másik kilenc megye mindegyikében alacsonyabb volt a magyarság aránycsökkenése. Ráadásul a legnagyobb mértékű aránycsökkenések rendre a nagyobb magyarságarányú megyékben figyelhetők meg. Ez alól csak a legnagyobb magyarságarányú Hargita megye a kivétel, ahol jelentős, de nem kiemelkedő arányban csökkent a magyarság. Az eltérő aránycsökkenéseknek köszönhetően egyes megyék helyet is cseréltek a magyarságarány sorrendjében. Míg 2011-ben Temes megye a 11., Beszterce-Naszód a 12., Fehér pedig a 13. volt a megyék között, 2021-re Temes a 13., Beszterce-Naszód a 11., Fehér pedig a 12. helyre került. Erdélyen kívül Bukarestet és Bákó megyét is vizsgáltuk, mert a többi megyéhez képest ezeken a területeken is számottevő a magyarok aránya. Bukarest esetében elhanyagolható volt a magyarok arányának csökkenése, Bákó megyében pedig enyhe aránynövekedés történt 2021-re.

6.b ábra: A magyar népesség aránya a teljes lakossághoz viszonyítva 2011-ben és 2021-ben között, megyei összehasonlítás (%)

Forrás: Institutul Național de Statistică

7. ábra: Mennyivel csökkent meredekebben a magyar népesség a teljes népességnél?
Magyar népesség arányának változása Romániában 2011 és 2021 között, a teljes népesség
változásának arányához viszonyítva (százalékpontban kifejezve)

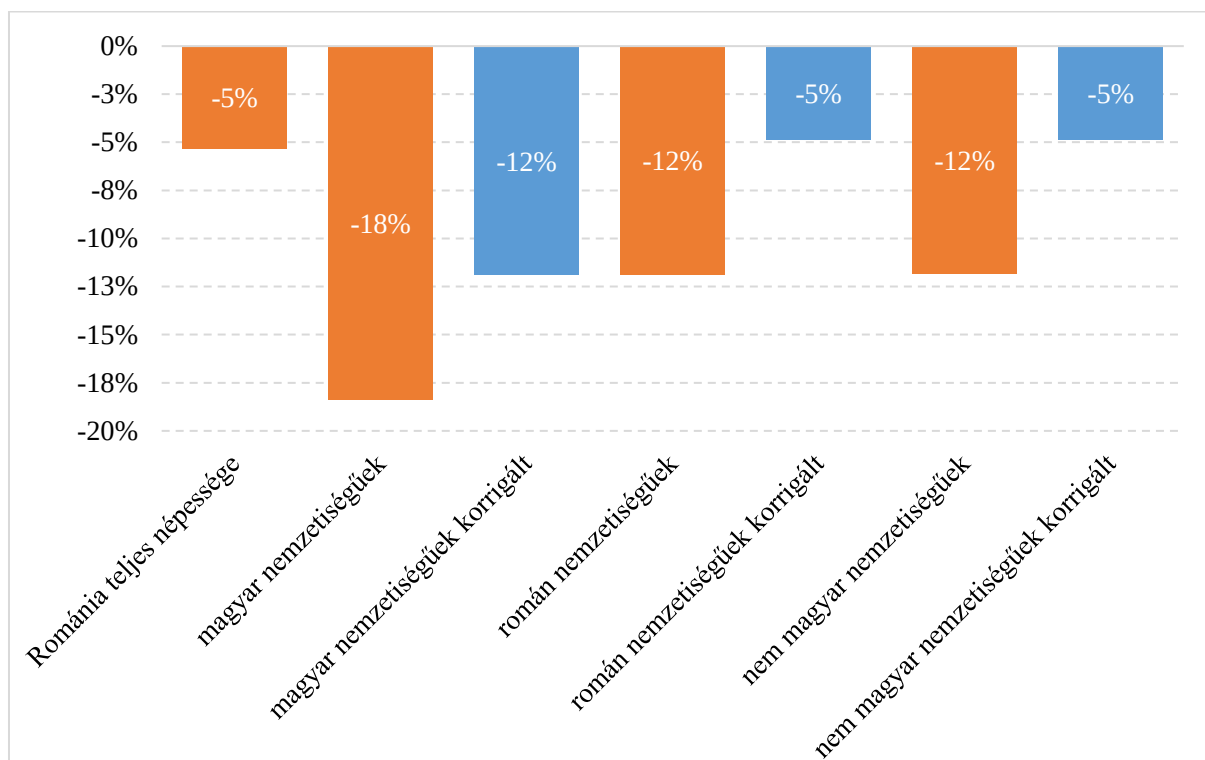

Forrás: Institutul Național de Statistică

Romániában a magyar népesség Bákó megye kivételével minden megyében jelentősebb mértékben csökkent, mint a teljes népesség. A székelyföldi megyékben alacsonyabb volt a teljes népességhez viszonyított csökkenés mértéke, amit az is magyaráz, hogy azokban a megyékben a lakosság jelentős százalékát magyar nemzetiségűek alkotják. Azonban Hargita és Kovászna megyére is igaz, hogy a nem magyar nemzetiségűek népességénél a magyar nemzetiségűek népessége nagyobb arányban csökkent. Azokban a megyékben, ahol alacsony a magyar népesség aránya, még jelentősebb volt a magyar nemzetiségűek csökkenésének az üteme.

V. Melléklet: Számítások korrigált adatokkal

8. ábra: Románia népességének változása 2011 és 2021 között [2011-es év értéke=100%], a teljes népesség, illetve a főbb nemzetiségek tekintetében

Forrás: Institutul Național de Statistică; Veres Valér (2015): Népelemszerkezet és nemzetiség

2011 és 2021 között Románia teljes népességén belül az egyes nemzetiségekhez tartozók száma eltérő mértékben csökkent. A magukat magyarnak vallók száma például tíz év alatt drasztikus mértékben, 18%-kal csökkent. Ehhez képest a magukat „nem magyarnak”, azon belül pedig a magukat románnak vallók száma „csak” 12%-kal csökkent.

Látni kell ugyanakkor, hogy a 2021-es népszámlálás során a teljes népesség (19 millió fő) jelentős része (2,5 millió fő) esetében rejtve maradt a nemzetiségi identitás. Ez volumenében és arányaiban is jóval nagyobb, mint az ezt megelőző, 2011-es népszámlálás esetében (1,2 millió fő). Emiatt pontosabb képet kaphatunk az egyes nemzetiségek valós fogyásáról, ha az ismeretlen nemzetiségűeket is bele vesszük valahogy a számításba. Az ismeretlen nemzetiségűek között az egyes nemzetiségűek feltételezett számának a becslésére a legegyszerűbb módszer, ha a nemzetiséget megjelölők arányában rendelünk hozzájuk nemzetiséget.

Ezzel a módszerrel a nemzetiségüket be nem vallók 6%-át soroltuk be magyar nemzetiségűnek, és az így kapott többletet (kb. 150 ezer fő) hozzáadva a magyar nemzetiségűek hivatalos számához, megkaptuk a magyarok 2021-es feltételezett (körülbelüli) számát (1,15 millió fő). Ugyanezt alkalmaztuk a román, valamint a „nem magyar” nemzetiségűek számának korrigálásához is. Látható, hogy az előző módszerrel számoltakhoz képest így minden nemzetiség fogyási aránya lecsökkent, ám a különbség a magyarság (-12%), valamint a román (-5%) és nem magyar (-5%) nemzetiségűek csökkenése között alig változott.

Összességében elmondható, hogy 2011 és 2021 között a vizsgált nemzetiségek közül mind a hivatalos, mind a korrigált adatok esetében a magyar nemzetiségűek fogyása volt messze a legjelentősebb.